

Celoletna naročnina	280 Lir
Polletna	140 "
Posamezna številka	6 "
Za Jugoslavijo	2 Din

Čez tritisoč ljudi je delalo preteklo nedeljo na Lijaku

Očiščenega je bilo 10.562 m² grmovja, izkopal in zložili so 1720 m² ruše

Menda še nikoli ni videlo prebivalstvo Ajševce in Šempasa toliko ljudstva, da bi šlo s takšnim veseljem na delo, kakor se je to zgodilo preteklo nedeljo. Iz Ajdovščine in sosednjih vasi, iz mesta Gorice in njene okolice, s kamioni in kolesi so prišli prostovoljci, možje in fantje, žene in dekleta, da pomagajo mladincem delovne brigade »Šibehja Rudolfa - Stjenka« pri osuševanju hudournika Lijaka. Na delo so prihajali z okrašenimi vozovi, z godbami in zastavami. Na obrazih se je bralo navdušenje in veselje. Pripadniki mladinskih brigad so delovne goste pristrčno pozdravljali. V tem toplim in tovariškem vzdušju se je množica zbrala

tuje, si bomo zgradili novo Gorico.« S francosko črto so hoteli odtrgati slovenska Brda od ostalega zaledja in s tem zadati težak udarec našemu gospodarstvu. Toda prevarali so se! Postavili si bomo most čez Sočo in zgradili predor skozi Sabotin. Ljudstvo je besede zaslužnega borca za svobodo večkrat prekinilo z burnim odobravanjem. Vzklikalo je OF in petletnemu načrtu, h kateremu prištevamo dela na šempaskem polju.

Čez dobre pol ure so stopili v akcijo brigadirji, ki so razdelili vzdolž 3 km dolge proge vso zbrano množico, namenjeno s krampi in lopami na delo. Čez 3000 ljudi je zamahnilo in se sklonilo

Izkazalo se je, da je skupina prostovoljcev iz Solkana, ki je opravljala najtežja dela, dala najboljše rezultate. Toda tudi ostale delovne skupine kakor Bukovica - Volčja draga, Miren, Ozeljan, Kamnje, Potoče in delavci Rizzatove žage so dali zelo povoljne uspehe. Po končanem delu je množica zbrala med seboj še 7000 lir za prve potrebe regulacije.

Uspehi bi bili še boljši, če bi bila organizacija dela brezhibna. Saj ni nič čudnega, če so se opazile gotove pomanjkljivosti, katere bodo drugič, ob sličnih prilikah, same od sebe odpadle.

V popoldanskih urah se je vršila v Ajševci velika kulturna zabava. Tam so se znašli prostovoljci dela v tovariškem in razigranem krogu. Tako se je končal prvi množični delovni dan goriškega ljudstva.

zadružništva, kolonskega vprašanja itd. Razen tovarišev Furlanov in Italijanov so spregovorili tudi odposlanci slovenskih vasi, kot Števerjan, Pevma, Oslavje in št. Maver, nadalje Sovodnje in Podgora. Vsi so se strinjali v tem, da je mogoče zagotoviti narodne in manjšinske pravice ter vse izvojevane demokratične pridobitve le če se naslonimo na veliko Partijo italijanskih delovnih množic.

Enotnost vseh demokratičnih sil, bratsko sodelovanje med Slovenci in Italijani ter vzpostavitev tesnih prijateljskih odnosov med Jugoslavijo in republiko Italijo — to so osnovne točke programa KPI za Goriško — kakor je v svojem govoru poudaril zastopnik Centralnega vodstva iz Rima in poslanec v italijanskem parlamentu tov. Ruggero Grieco.

Veliki ljudski shod

Zvečer se je vršil v poletnem gledališču javen shod, na katerem je nastopil tov. Grieco. Poslanec rimske zbornice se je v svojem jasnem govoru dotaknil vseh vprašanj notranje in mednarodne politike. Ožigosal je De Gasperiho politiko dolarja in vmešavanje tujih vlesil v notranje zadeve Italije, nanižal vrsto dogodkov protiljudske politike sedanjih državnikov ter podkrepil svoja izvajanja z duhovitimi dovtipi, kar je izzvalo med več tisočglavo množico obilo smeha in odobravanja. Poslanec Grieco se je spomnil narodnega mučenika primorskega ljudstva Gortana in borca za delavske pravice poslanca tov. Srebrničja ter poveljeval zasluge slovenskih partizanov, ki so skupno z garibaldinci toliko doprinesli v borbi proti fašizmu. Dostavil je, da ako hoče Italija utrditi svoj položaj v svetu in si ohraniti svojo neodvisnost, mora ostati zvesta nacionalni politiki, ki je vseljudska in kot taka mora stremeti za tem,

da bo imela na svoji vzhodni meji, to je v Jugoslaviji, prijatelja.

Izvolitev prvega komiteta goriške zveze KPI

Na tem kongresu je bil izvoljen nov komitet goriške zveze KPI, ki je takole sestavljen: Zocchi Lino-Ninci, svoj čas komandant vseh garibaldinskih divizij v Furlaniji in odlikovan z zlato medaljo, Bersa Ruggero-Calvo, Marini Vincenzo - Banfi, Stacul Pino, Giacometti Libero, Vogrič Sergej, Mulitsch Emilio, Poletto Silvino, Borghesi Bruno, Vižintin Nežica-Janja, Chinchio Romilda, Geromet Mario, Zanolta Ottone, Fumis Norma, Bergamas Fulvio-Vico, Simsig Eligio, Lenardo Alberto, Fantini Mario-Sasso, Batti Rodolfo, Vižintin Bogomil in Ferlettig Ottavio-Otto.

Ob zaključku ustanovne konference so bile enoglasno sprejete in odposlane brzojavke maršalu Titu in drugim.

Tov. Josipu Brozu-Titu
Beograd

Italijanski in slovenski delegati, zbrani na prvi konferenci KPI goriške federacije, vam pošiljamo ob tej priliki pristrčne pozdrave. Na današnji konferenci smo si vsi edini v tem, da bomo zastavili vse svoje sile za utrditev in zmago demokracije v Italiji, za slovansko-italijansko bratstvo in za dobre odnose med FLRJ in novo republiko Italijo.

Komunistični Partiji
Juljske Krajine

Italijanski in slovenski delegati pošiljamo iz prve konference KPI v trenutku njene uradne ustanovitve tovariške pozdrave bratski Partiji Juljske Krajine z željo da bi vam bodoče borbe za demokracijo, mir in svobodo prinesle čim več uspeha.

S prve konference pokrajinske zveze KPI.

Gradiška, 16. junija 1947.

končano. Drugih obnovitvenih del pa da se ne bodo lotili na novo.

Kar se tiče danih del, je druga vojnih oškodovancev in z njo tudi slovenski tisk opozarjal na razne hibe in zahteval od ZVU večje nadzorstvo nad obnovitvenimi podjetji. Ljudem je bilo zelo pri srcu, da bi se obnova vršila v lastni režiji, ker bi se tako tudi z daniimi sredstvi mnogo več napravilo: sredstva bi se polneje in koristneje vložila v samo obnovo. To bi bil tudi najboljši način sodelovanja in sporazumnosti med ZVU in vojnimi oškodovanci. Taki in podobni predlogi pa so odleteli kot bob v steno.

Kdo je po vsem tem odgovoren, da se obnova ni dovršila? Iz navedenih argumentov, iz samih odlokov in ukazov ZVU je razvidno, da ZVU najbrže ni imela namena dovršiti obnove v našem podeželju. Če bi bila imela v resnici namen obnoviti naše vasi, ne bi bila tako zavlačevala in tako počasno oddajala dela — zlasti pa tujim podjetjem — potom licitaciji v bloku ter že od vsega početka izločila manj prizadete vasi.

Zaman so poskusi zahrbtnih agentov, ki bi hoteli krivdo naprtiti samim ljudem in ki zagovarjajo politiko ZVU v vprašanju obnove.

Kdo je kriv, da se obnova našega podeželja ni dovršila

Vprašanje obnove porušeni vasi je ljudska oblast postavila pred ZVU, ko je ta prevzela izvršno oblast na tem področju, kot eno glavnih vprašanj. Zadruga vojnih oškodovancev je posvetila temu vprašanju vso pozornost.

ZVU je z odlokom št. 14 leta 1945 napovedala pričetek obnove. Kmalu je sledil odlok št. 27. Oba sta spravila vojne oškodovance v zaskrbljenost, ker bi v smislu obeh ukazov lastniki dobili za popravilo določene hiše podpora, ki bi znašala le 50% vseh stroškov popravil, dočim bi se morali za ostali znesek 50% vknjižiti, bi ga sami takoj ne mogli plačati.

Razumljivo je, da sta oba ukaza prestrašila ljudi ter vzbudila odpor. Zagotovila in obljube ZVU, da bo vasi, požgane vsled partizanskih borb, obnovila brezplačno tega odpora in strahu niso mogla popraviti, ker sta bila utemeljena na bogatih izkušnjah iz časa po prvi svetovni vojni. Take vknjižbe so tedaj spravile marsikoga na boben. Le jasna in odločna uredba o brezplačni obnovi brez vknjižbe bi bila mogla odstraniti ta odpor in nezaupanje.

V ukazu je bilo tudi določeno, da ne bo dovoljeno nobeno povečanje ali izboljšanje stavbe, marveč samo ona popravila, ki so potrebna, da bo mogoče stanovati v zgradbi. Končno je ukaz št. 27 dodal da bo vsakdo, ki bi se vmešaval ali kakorkoli oviral Genio Civile ali druge osebe in ustanove, ki zastopajo, delajo ali so pod njegovim nadzorstvom — kriv prestopka ter kaznovan.

Ljudje so se protivili, da bi bila sedanja obnova pod nadzorstvom Genio Civile, ki je bil kot italijanska ustanova in zaradi slabih izkušenj v času obnove po prejšnji vojni, osovražen. Bali so se, da bodo tudi po tej vojni opeharjeni.

Šele 8. junija 1946 je izšel novi ukaz št. 146, v katerem je rečeno, da bodo vasi — požgane in porušene od nacifasistov za časa narodno osvo-

bodilne borbe — obnovljene brezplačno in zasilno.

Dočim so strokovnjaki ocenili obnovo stanovanjskega poslopja na 800.000 do 1.000.000 lir, je ZVU po-vsem netočno kalkuliral za vsako hišo le izdelek 300.000 lir.

Že to je kazalo, da si ne misli obnavljati resno in popolno. Novi ukaz od 8. junija je določil: 1) da bodo obnovljene le vasi, ki so 50% porušene; 2) da mora biti v vasi porušeni najmanj 25 hiš, ako hočejo priti v poštev pri obnovitvenem načrtu, kar z drugimi besedami pomeni da vasi, ki so imele 10 ali 20 hiš porušeni, ne pridejo v poštev. In takih vasi je bilo mnogo. Obljubo o brezplačni obnovi so ljudstvu ponovili, vendar so prebivalci mnogih vasi ostali presenečeni nad temi zadnjimi določili in si niso upali vložiti prošnje za obnovo. Saj je že odlok govoril proti njim. Iz tega sledi, da je bila baš ZVU tista, ki je s svojimi ponovnimi ukrepi ubila pri ljudeh iniciativo za vlaganje prošenj. Kljub temu so vojni oškodovanci naslovili na pristojne zavezniške oblasti mnogo prošenj. Tudi zadruga vojnih oškodovancev se je odločno zavzela za obnovo. Že novembra 1945 je izročila Zavezniški Vojaški upravi obširno spomenico. Žal pa mnoge prošnje za obnovo niso bile uslišane. Vsakokrat, ko so podružnice vojnih oškodovancev proti novemu letu 1947 in pozneje posredovale za pospešitev obnove in za pričetek del v ostalih oškodovanih vaseh, je ZVU odgovarjala, da se Anglo-Amerikanci pripravljajo za odhod, zato ni nadaljnjih izgledov za obnovo. Taka namigavanja na prekinitve obnovitvenih del so se pričela že v jeseni 1946 in slišimo jih še danes, dasi bi lahko storili v tem času mnogo, če bi le bila dobra volja.

Obnove niso dovršili niti v krajih, ki so bili priznani za popolnoma porušene, kot Rihemberk, Komen, itd. Kje je torej krivda, da je obnova tako zaostala? Po vsem značilno je to, da so že lani izjavljali, da kar je v delu — bo

Politični pregled

Tudi Francija je ratificirala mirovno pogodbo z Italijo

Že pred sedmimi dnevi je francoski parlament v Parizu ratificiral mirovno pogodbo z Italijo, sklenjeno dne 10. februarja t. l. Ratifikacija je bila sprejeta s 510 glasovi.

Konec stavke francoskih železničarjev

Ramadier (francoski ministrski predsednik) je izjavil, da je stavka železničarjev v Franciji končana v zadovoljstvo obeh strank.

Smatrajo, da znašajo mezniki poviški — priznani železničarjem za dobo šestih mesecev — približno 10 milijard frankov.

Iz Italije

Italijanska konstituenta je izglasovala podaljšanje posebnih pooblastil vladi do 31. decembra 1947. V političnih krogih so zaradi tega precej presenečeni, ker niso pričakovali takega roka. Mislili so, da bodo pooblastila vladi podaljšana kvečjemu do 8. septembra t. l. Tako pa se bodo prihodnje volitve mogle vršiti v Italiji šele na pomlad leta 1948.

Sedaj je nastalo vprašanje, ali bo De Nicola (začasni predsednik italijanske republike) odstopil. Ta eventualni njegov korak stavijo v vezo s tem, da je konstituenta podaljšala vladi pooblastila preko 8. septembra.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Pred pričetkom dela

pred tribuno, kjer je postavljeni slavolok klical: Dobrodošli!

Ob 7. uri je tov. Mirko Cetinar, komandant glavnega štaba sekcije za regulacijo pozdravil zbrano množico in se zahvalil za polnoštevilni odziv. Sledil mu je tajnik OF za Goriško tov. Albin Dujc, ki je v kratkem, a jedrnatem govoru poudaril važnost regulacije za domače prebivalstvo kakor tudi za državo. Dejal je, da bo Goriška z regulacijo Lijaka pridobila 900 ha plodne zemlje, kar bo dvignilo gospodarsko moč. V nadaljnjem govoru se je dotaknil bodočih načrtov ter dostavil: »Čeravno nam svetovna reakcija v vsem naspro-

nad lopate, da v tovariškem tekmovalstvu izvojuje prehodno zastavico. Po dobri uri se je oglasil zvočnik ter pohvalil skupino iz Bukovice, ki je v kratkem času očistila 150 m² zemljišča. Po petih urah dela so strokovnjaki ugotovili naslednje rezultate. Očiščenega je bilo 10.562 m² grmovja vzdolž struge, izkopal in zložili so 1720 m² ruše, izruvanih je bilo nad 1000 večjih korenin grmičevja, zneženega iz struge in zloženega je bilo 129 m³ kamenja. Prva traktorska postaja USTROJ iz Ajdovščine je preoral 1080 m² zemlje. Delavci Rizzatove žage pa so v tem času izgotovili barako, ki bo služila delovni brigadi.

Ustanovna konferenca goriške zveze KPI v Gradiški

V nedeljo 15. in ponedeljek 16. junija se je vršila v prijaznem furlanskem mestecu Gradiški prva konferenca pokrajinske zveze KPI za Goriško. V okusno okrašeni dvorani Ljudskega doma so se znašli delegatje onega dela Juljske krajine, ki pride po sklepih mirovne pogodbe pod Italijo. Vodstvo Centralnega komiteta KPI so zastopali tov. Grieco, poslanec v rimskem parlamentu, tov. Pralongo, član CKKPI ter tov. Zocchi Lino-Ninci, instruktor CKKPI. Navzoč je bil tudi odposlanec

komunistične pokrajinske federacije iz Vidma ter številni novinarji.

Ko je tov. Pralongo razvil dnevni red in so bile izvoljene razne komisije, je povzel besedo sekretar pokrajinske zveze tov. Bersa Ruggero, ki je podal izčrpno organizacijsko poročilo, kateremu je sledila živahna diskusija, ki je trajala cel nedeljski popoldan in ponedeljski zjutraj. Razprave so se dotaknile vseh aktualnih vprašanj kakor: mladinske in ženske organizacije, sindikatov,

Kako so fašistični komisarji "upravljali" Slovensko sirotišče

v Gorici

Pred pol stoletjem se je pokazala na Goriškem nujna potreba, da se na kakršnikoli način prisrsko na pomoč sirotam, katerih je bilo v deželi precejšnje število. Leta 1898, se je zbral nekaj dobro mislečih goriških oseb, ki so pristopile k ustanovitvi slovenskega sirotišča. Prvi darovi — in to je značilno — so prišli s strani našega zavednega delavstva. Prvi predsednik društva je bil pokojni dr. Jože Gabričič. Duša društva, njegov upravitelj ter večkratni predsednik je bil in je še vedno dr. Andrej Pavlica, ki kljub visoki starosti še danes neumorno deluje in skrbi za to našo prepotrebno ustanovo. Naj ne pozabimo omeniti, da je bil član prvega ustanovljenega odbora tudi blagopokojni vladika, goriški nadškof dr. Sedej.

V teku nadaljnjih let je društvo s pomočjo darov in prispevkov, ki so prihajali iz vseh slojev primorskega ljudstva, leta 1910 kupilo precej obširno zemljišče v ul. Don Bosco, ob cesti, ki pelje v Pevmo. Po prvi svetovni vojni so stavbo zvišali in preuredili.

Slovensko sirotišče se je lepo razvijalo. Sprejelo je v oskrbo 100 sirot ter zaslovelo po vsej deželi zaradi poštene in vzorne uprave. Toda fašistični pohajalec, ki so se bogatili na račun slovenskega ljudstva ter prejeli iz Rima fašistična odlikovanja, je bilo Slovensko sirotišče na poti. Kruto so hoteli zadeti naše najbednejše, načrtno so hoteli iztrebiti slovenski živelj, kakor so to hoteli razni Giunta in Vidussoni. Meseca maja leta 1930 se je predstavil slovenskemu upravitelju sirotišča fašistični komisar z odlokom, da mora oddati upravo slovenskega sirotišča v njegove roke. Šolske sestre iz Tomaja, ki so bile nastavljene v zavodu, so morale skupaj z otroki zapustiti dom in mesto ter so bile odpeljane v daljni Neapelj. Ko so otroke preoblekli v fašistične uniforme in jim dali na pot nekaj naukov, so jih zopet odpeljali na Goriško, kjer so jih nastanili v Gradiški. Slovensko sirotišče ni smelo več služiti svojemu namenu. To kar so napravili s Trgovskim domom, so sedaj poizkusili s Slovenskim sirotiščem. Upravitelj Občinskega podpornega zavoda (ECA) je bil opolnomočen — vsaj tako se je izrazil — prodati italijanskemu zavodu Sv. Alojzija (S. Luigi) dve njivi zemlje, kjer so sezidali mogočno palačo. Tako so ravnali s slovensko imovino. Nam so jo ukradli, da so jo dali Italijanom, da so zidali šole in zavode, kjer so potujčevali tudi naše otroke in dijakke. Vsi protesti od strani naših ljudi so bili bob ob steno.

Nato so fašisti pobrali iz zavoda 68 železnih postelj ter jih pozneje prodali za staro železo. Pobrali so tudi vse drugo pohištvo in kuhinjsko posodo, ki so jo razdali raznim fašističnim počitniškim kolonijam. To pa še ni bilo vse. Odpeljali so tudi cerkvene stole iz kapelice. Najprvo so jih spravili v gluhonemnico, nato pa v muzejske prostore na Korn. Ko je dr. Pavlica vprašal svoj čas ekonoma gluhonemnice Bratusa po stoli, mu je ta odgovoril, da ne ve zanje, oziroma, da so jih Nemci vzeli. Seveda, to je bil naprikladnejši izgovor. Pred meseci, ko so zasedli muzej »ezuli«, so klopki ponovno odpeljali in od takrat je izginila vsaka sled za njimi. Škoda, ki so jo fašisti napravili Slo-

venskemu sirotišču, gre v milijone.

Sedanji upravitelj Slov. sirotišča bi moral noč in dan lažiti okrog, če bi hotel zbrati še zadnje ostanke razmetanega pohištva in posode. Nekaj je baje tudi v Idriji, a vse je v takem stanju, da je popolnoma neuporabno. Tudi nekaj kuhinjske posode, ki je služila raznim fašističnim kuhinjam, so vrnili, a tako poškovano, da je res — za staro železo!

Sramota čez sramoto! Ne samo materialno škodo so prizadeli društvu Slovenskega sirotišča. Zasolili so to kradnjo še z zasramovanjem in ponižanjem, ki so ga morali slovenski upravitelji in nameščenci v veliki meri izkusiti.

Ko so meli fašisti Slov. sirotišče v svojih rokah, niso smeli: naši ljudje prestopiti praga zavoda — niti niso smeli stopiti na polje, ki je bilo nasilno oropano. Še psiček upravitelja prof. Pavlice ni smel prikazati svojega gobčka na zemlji, ki je bila kupljena z denarjem vsega primorskega prebivalstva!

Takšna je bila pravica za Slovence pod fašisti! Izgnali so naše sirote in sestre iz zavoda. Oropali so nas stavbe in protipostavno prodali zemljo italijanskemu zavodu Sv. Alojzija. Vse pohištvo, vsi poljedelski predmeti in vsa po-

soda pa je bila razkropljena na vse vetrove! Danes pa išči goriški Slovenec pravice!

Nekaj pa se je vendarle dalo rešiti. Po zlomu fašizma je Slov. sirotišče prišlo zopet v posest svoje stavbe. Zavezniška vojaška uprava je začela z obnovo. Dela gredo sicer silno počasi, kajti razdelili so jih raznim podjetjem. Dve leti že popravljajo. Nakazan denar je že davno pošel. Te tedne pa je bilo dr. Pavlici sporočeno, da so mu nakazali za dokončna dela dodatno vsoto 1.700.000 lir. Tako upamo, da bodo v bližnjih mesecih končali še vsa ostala dela.

Če bi ne imel slovenski človek toliko vere in upanja v obojlen nov odbor. V njem so dokončni cilji, bi moral že davno obupati. Toda goriško ljudstvo ni pozabilo na to veljavno socialno ustanovo. Nasprotno, podpira jo in zbira prostovoljne prispevke ter živež. Podporno društvo mu stoji na strani z vsemi razpoložljivimi sredstvi. Zato upamo, da bomo vsaj za silo imeli zavod v nekdanjem stanju.

Pred kratkim je bil ustanovljen nov odbor. V njem so vsi naši znani goriški karitativni delavci, duša vsega pa je še vedno neumorno delavni, sivolasi prof. dr. Pavlica, kateremu želimo, da bi prihodnje leto v zdravju in veselju praznoval 50-letnico ustanovitve Slovenskega sirotišča.

IZ JUGOSLAVIJE

Vtisi z zagrebškega velesejma

Iz Gorice smo se podali v večji skupini na zagrebški velesejem, ki prikazuje prvič v zgodovini Jugoslavije njeno gospodarsko celoto.

V Zagrebu smo videli narodno bogastvo v vseh panogah — kako se to bogastvo izkorišča na polju industrije, obrti in poljedelstva in v grafikonih prikazane ustvarjalne uspehe jugoslovanskih narodov, ki so v tako kratki povojni dobi vstali iz ruševin.

Razstava je res okusno prirejena in nudi obiskovalcem najrazličnejše predmete, ki jih izdelujejo v Jugoslaviji ter sosednjih in prijateljskih državah. V desetih paviljonih najdemo bogastvo Jugoslavije in držav, ki sodelujejo na velesejmu. Najzanimivejši se nam je zdel paviljon F. kjer smo videli kovinsko in električno industrijo, ki sta prav za prav temelj za izvedbo gospodarskega plana Jugoslavije. Razstavljeni izdelki v ničemer ne zaostajajo za onimi, ki jih je Jugoslavija nekdanje kupovala v inozemstvu. Kakor znano, je bila bivša Jugoslavija takorekoč popolnoma odvisna od tujine. Danes pa že izdeluje vsakovrstne stroje, ki so prav tako kvalitetni kot oni, ki so jih prejje uvažali iz inozemstva. Zelo smo bili presenečeni nad izdelki tovarne vagonov iz Broda, ki gotovo predstavlja hrbtnico železniške industrije. V tem mestu izdelujejo namreč tovarne vagonov in lokomotive.

Tudi ostala industrija nam nudi nazorno sliko industrijalizacije nove Jugoslavije. Ogromno rudno bogastvo kaže da so dani vsi objektivni pogoji za izpolnitev velike petletke jugoslovanskih narodov. Videli smo rude vseh vrst — zlate, železne, bakre-

ne, manganove ter razne druge nekovinske rudnine. Ni manjkalo azbest, in na ogled so tudi razne vrste premoga iz vseh jugoslovanskih republik. Važno mesto zavzema na velesejmu vsa železarska industrija Jugoslavije in njena bogata produkcija povojne dobe. Povoljno stopnjo razvoja kažejo razstavljeni izdelki lahke industrije; v prvi vrsti predmeti široke potrošnje kot n. pr. prehranbena industrija, tekstili, usnarstvo, tobačni izdelki, galanterije in drugi.

Med inozemskimi paviljoni je brez dvoma najzanimivejši paviljon Sovjetske zveze, čeravno ni mogoče reči, da je v Zagrebu razstavljeno vse ono, s čimer razpolaga velika ustvarjalna država. Največjo pozornost vzbuja krasna sedemdesetna limuzina tipa »ZIS 110«, proizvod moskovske tovarne Stalin. Ta je zelo elegantna, povrhu pa tudi zelo ekonomična. Sploh je paviljon estetično najboljše urejen in iz razstavljenih predmetov se jasno zrcali tvorna sila sovjetskega ljudstva, ki v kratki povojni dobi doseglo že velike uspehe na polju obnove svojega razrušenega gospodarstva.

Obiskali smo seveda tudi vse ostale paviljone, ki predstavljajo države razstaviteljice sosednjih in prijateljskih držav. Albanija n. pr. je lepo uredila svoj paviljon. Ta kaže naravno bogastvo lepe balkanske dežele kot rudo, les, nafto, itd. Poljska, Češkoslovaška, Bolgarija, Madžarska, Švica, Francija in Nizozemska pa so razstavile zanimive izdelke.

Goričani smo odnesli iz velesejma najboljši vtis o vele-

sejmu, ki jo Jugoslavija prireja tik po vojni in ki nazorno prikazuje njen hiter razvoj na poti planskega gospodarstva. Na zagrebškem velesejmu smo imeli istočasno priliko dobiti pozitiven vpogled v gospodarstvo drugih držav, ki sodelujejo na tej pomembni razstavi.

B. Vižintin

Nova hidrocentrala

V Bogatičih pri Sarajevu so slovesno spravili v pogon hidrocentralo, ki je v naši državi prva po osvoboditvi. Pri otvoritvi so bili navzoči Boris Kidrič, industrijski minister zvezne vlade ter razni drugi vladni funkcionarji. Hidrocentrala nosi častno ime prvoboritelja in organizatorja odpora v tem kraju, ki je dal svoje življenje za lepšo bodočnost vseh naših narodov.

Izseljenci se vračajo

Te dni se bo vrnila v Jugoslavijo prva večja skupina naših izseljencev iz Kanade. Med izseljenci bodo tudi naši slovenski rojaki. Prišel jih bo jugoslovanski parnik »Radnik«. S seboj bodo pripeljali tudi orodje in stroje kot svoj prvi dar domovini in njeni gospodarski rasti.

Med Jugoslavlani v Kanadi je največ Hrvatov in Madžarov, nkar sledijo po številu Srbi. Slovencev je okrog 3000. V Kanadi so morali naši izseljenci težko delati. Največ je bilo zaposlenih po farmah in gozdovih. To delo pa je večina naših ljudi kmalu zapustila zaradi nizkih plač in sezonskega značaja take zaposlitve. Zato je danes med našimi kanadskimi izseljenci mnogo visoko kvalificiranih delavcev, ki so zaposleni zlasti v rudnikih, tvornicah ter lesni industriji. Ustanovili so si podporno društva. Leta 1933 so imeli že enotne organizacije v Delavsko-kmečkih prosvetnih klubih. V času osvobodilne borbe so se vedno spominjali Sovjetske zveze in jugoslovanskih borcev. Med zasedanjem mirovne konference v Parizu so zbrali 100.000 podpisov za priključitev Trsta k Jugoslaviji. Nova Jugoslavija je ponosna na take sinove in jih bo z veseljem sprejela. Naši izseljenci vedo, kakšno opustošenje je bil zaustavljen sovražnik, vedo da bodo morali vsi veliko delati, da bodo izgradili svojo domovino!

Britanski minister za letalstvo v Beogradu

Pretekli teden je obiskal britanski minister v spremstvu svoje soproge glavno mesto Jugoslavije. Otvoril je razstavo britanske knjige.

Zastopniki jugoslovanske vlade so izrazili dobrodoščilo odličnemu gostu. — V nedeljo je letalski minister obiskal Prago. Sprejel ga je predsednik Beneš.

Letalski miting v Ljubljani

Republiški odbor za športno letalstvo je priredil v nedeljo dobro uspel letalski miting. Velika množica ljubljancev je z zanimanjem sledila bogatemu in pestremu sporedu. Najprvo so nastopili pionirji, ki so spuščali svoje modele iz papirja. Sledili so mladinci modelarji s svojimi letalskimi modeli, nato jadralna in motorna letala. Štirje lovci so uprizorili pravega bitko v zraku. Končno se je dvignilo še veliko transportno letalo in iz višine 800 m spustilo 9 padalcev.

Obisk češkoslovaških generalov

Jugoslavijo je obiskala skupina češkoslovaških genera-

lov, kateri stoji na čelu armadni Svoboda. Na predlog maršala Jugoslavije Josipa Broz-Tita je Prezidijski ljudske skupščine podelil dragim gostom, borcem za svobodo, visoka odlikovanja.

Gestapovci pred sodiščem

V ponedeljek se je pričela v dvorani Ljudske univerze v Mariboru sodna razprava proti predstavnikom nacifasističnega aparata na Sp. Štajerskem. Razni SS-ovci in Hitlerjugendführerji bodo odgovarjali za zločine, ki so jih izvršili na slovenski zemlji.

Pomoč španskemu proletariatu

Enotni sindikati Jugoslavije so zbrali za pomoč španskemu proletariatu do sedaj 864.563 dinarjev. Zbiranje pomoči se nadaljuje.

50 letnica pevskega zbora pekovskih pomočnikov v Mariboru

Dne 7. t. m. je pevski zbor pekovskih pomočnikov v Mariboru obhajal 50 letnico svojega obstoja s tem, da je priredil koncert v dvorani »FD Poleta«.

Koncertni program je obsegal umetne, partizanske in narodne pesmi.

Zbor je ves čas svojega obstoja zvesto sodeloval v razredni borbi.

Politični pregled

(Nadaljevanje s 1. strani)

Henry Wallace bo kandidiral za predsednika ZDA

Iz Los Angelesa prihaja vest, da bo na bližnjih volitvah ameriške demokratske stranke za predsednika ZDA kandidiral Henry Wallace in sicer v Kaliforniji ter še v najmanj 12 državah.

Komite za njegovo kandidaturu se imenuje »Wallace za predsednika«.

Demanti zunanega ministrstva Mongolske ljudske republike

9. junija je kitajska agencija »Central News« objavila poročilo, da je konjeniški bataljon Mongolske ljudske republike napadel 5. junija kitajsko vojaško enoto v območju gorskega venca Peitasan (po mongolsko: Baikas Bogda) v vzhodnem delu pokrajine Sinkiang in so pri tem napadu baje sodelovala štiri letala s sovjetskimi znaki. Nato je ista agencija objavila, da so mongolski vojaški oddelki prodrli 200 milj globoko na kitajsko ozemlje...

11. junija ni predstavnik zunanega ministrstva Kitajske na tiskovni konferenci v Nankingu v komentarju o tem sporočilu agencije Central News demantiral izmišljene laži agencije o vdoru mongolskih vojaških oddelkov na kitajsko ozemlje, marveč jo je celo potrdil in izjavil, da je gorski venec Peitasan baje na ozemlju Kitajske, daleč od meje med Kitajsko in Mongolsko ljudsko republiko.

Zunanje ministrstvo Mongolske ljudske republike je pooblaščen izjaviti, da sta opisano sporočilo agencije Central News in izjava uradnega predstavnika kitajskega zunanega ministrstva o vdoru mongolskih vojaških enot na ozemlje Kitajske in o sodelovanju letal s sovjetskimi znaki izmišljeni in da imata očitno namen izzivati. (Da sta

ti dve sporočili izmišljeni, je razvidno že iz tega, ker gorski venec Peitasan ni na ozemlju Kitajske, kakor trdi predstavnik kitajskega zunanega ministrstva, marveč na ozemlju Mongolske ljudske republike.)

Provokacije kuomintangovih čet

Oddelek kitajskih čet je prestopil mejo MLR (Mongolske ljudske republike) in se utaboril 15 km od mejne črte v dolini reke Huzirtin, severovzhodno, od gore Ihe Tahiltu Ula (gorski venec Baikas Bogda), kjer je začel delati okope in utrdbe ter napadal mongolske obmejne stražnice, ki stoje na tem mestu. Ko je poveljstvo mongolske obmejne straže zadelo na ta kitajski oboroženi oddelek, ki je nezakonito vdrl na ozemlje MLR, se je hotelo izogniti konfliktom glede na prijateljske odnose med MLR in Kitajsko ter poslalo komandirju oddelka svojega parlamentarca za zahtevo, naj zapusti mongolsko ozemlje. — Komandir je odklonil to upravičeno zahtevo, Kitajci pa so v nasprotju s splošno prizanim mednarodnim običajem celo obdržali mongolskega parlamentarca. Kitajski oddelek je še nadalje ostal na ozemlju MLR. Zato je bila mongolska obmejna straža prisiljena storiti ukrepe, da prežene oddelek, ki ni spoštoval meje in se oddaljil z ozemlja svoje države. (Obmejni oddelek je s pomočjo več letal mongolskega letalstva prisilil oddelek, da se je umaknil z mongolskega ozemlja. Pri tem niso stopili mongolski stražniki na kitajsko ozemlje.)

Ko je kitajski oddelek odšel z ozemlja MLR, so našli 9. junija truplo ubitega mongolskega parlamentarca na mestu, kjer je taboril kitajski oddelek. Pri pregledu trupa se je ugotovilo, da je bil parlamentarec umorjen na zverinski način. Roke in noge so mu sežgali in razparali trehuh. Našli so tudi štiri trupla mongolskih stražnikov z iztaknjenimi očmi.

Taka so v resnici dejstva, ki sta jih agencija Central News in uradni predstavnik kitajskega zunanega ministrstva namenoma in zaradi izzivanja popačila.

Barbarsko ravnanje z mongolskim parlamentarcem je vzbudilo med mongolskim ljudstvom opravičen odpor in nezadovoljstvo. Tako početje nasprotuje in krši splošno priznana pravila mednarodnega običaja. Obenem obsojajo Mongolci tudi grobo kršitev meje MLR, ki jo je zakrivil kitajski oboroženi oddelek.

Vlada Mongolske LR ostro protestira pri kitajski vladi in si pridržuje pravico zahtevati, naj kitajska vlada strogo kaznuje krivce, ki niso spoštovali meje MLR in so zverinsko ravnali z mongolskim parlamentarcem in obmejnimi stražniki. Vlada ima namen zahtevati odškodnino za škodo, ki jo je Mongolija pretrpela zaradi tega incidenta, izzvanega s strani kitajskega oboroženega oddelka.

Iz nemškega zapora...

Iz nemškega zapora v Ludwigsburgu so ameriški uradniki odpeljali bivšega Hitlerjevega ministra za finance Hjalmar Schachta, ki ga je nemško sodišče obsodilo na 8 let zapor. Ameriški predstavniki v Frankfurtu niso hoteli dati obvestil, kje se sedaj nahaja in zakaj je bil odveden iz zapora.

Procesija na Sv. Goro

V nedeljo, 15. t. m. se je zbrala v Solkanu velika množica vernikov, ki se je udeležila procesije na Sv. Goro. Procesije so se udeležili Gorici, Solkanci ter močne skupine iz cele dežele. Opaziti je bilo tudi več Istranov in Istrank.

Ob 10. uri je daroval pater dr. Heric slovesno sv. mašo v nabito polnem svetišču. Pred mašo je nagovoril vernike, ki so do zadnjega kotička napolnili svetogorsko cerkev, solkanski župnik dr. Franc Močnik. Med pridigo je omenil tudi posebnost današnje romanje, ki se je vršila v nenavadnih razmerah, kajti milostna podoba M. B. je bila ugrabljena.

Pri slovesnosti so prepevali nabožne pesmi pevci iz mesta, Kostanjevice in Kromberka. Kromberška godba je dvignila med več tisočglavo množico slovesno razpelo.

Običajne kanalske procesije »na kronanco« letos ni bilo. Opustiti so jo morali zaradi hudega naliva.

Slike za osebne izkaznice

Kakor smo zvedeli, zahtevajo zavezniški vojaki na blokih, da se izkažejo potniki z osebnimi izkaznicami, ki morajo biti opremljene s sliko. Zaradi tega je priporočljivo vsem, ki potujejo v cono B in Jugoslavijo, da si oskrbijo sliko, ki naj bo žigosana od občinskega urada.

GORICA

Novi guverner

Dosedanji guverner podpolkovnik Fred O. Mavis je bil začasno prestavljen v Pulj. Njegovo mesto je zasedel podpolkovnik S. W. Kiger, ki je do sedaj upravljal mestno občino. Zastopa ga začasno višji častnik za civilne zadeve podpolkovnik Nyles W. Baltzer.

Poprava cest

Mestni korzo je zopet dobil prejšnje lice. Široki Rooseveltov korzo so popravili in tega so poleg avtomobilistov še posebno veselili številni kolesarji, ki prihajajo in odhajajo dnevno na delo. Ostanje pa še druge ulice in trgi, ki so nujno potrebni popravil. Posebno Korn je v takšnem obupnem stanju da je jo! Nadejamo se, da bo goriška občina uvidela to nuj-

nost in da bo v kratkem začela z deli.

Plin smo zopet dobili

V sredo je začela zopet obratovati mestna plinarna in naše gospodinjstvo se vsaj zaenkrat oddahnile. Kurjava je postala v zadnjih mesecih res pereča vprašanje. Električnih štedilnikov ni in če se jih dobi so pa cene elektrike toka tako visoke, da jih redkokdo zmore. Isto je z drvmi. Cene se sučejo okrog 800 lir za stot.

Čas, ko ni bilo plina v našem mestu je izkoristil tehnični urad pri goriški občini, da je na nekaterih mestih začel s popravili plinskih cevi in napeljav. Sedaj so dela v glavnem končana. Zdi se, da so ta popravila bila zelo potrebna, ker se je moč plina precej dvignila. Kakor smo zvedeli od strokovnjakov pri občinskem plinskem podjetju, je važno, da se od časa do časa vodovodne plinske cevi pregledajo in če potrebno izčistijo. To velja v glavnem za vodovodne cevi, ki peljejo od glavne napeljave do posameznih stanovanj.

MIREN

Društveno udejstvovanje

Prosvetno delo v naši vasi se povoljno razvija. Pevske vaje se vrše redno in so dobro obiskane. Mladinski zbor se pripravlja na koncert, ki se bo vršil v avgustu. Tudi godbeni krožek ne zaostaja, nasprotno, prav dobro napreduje ter nastopa pri vseh kulturnih prireditvah. Mladi godbeniki nočejo ostati navadni vaški škripači, marveč hočejo izpopolniti svojo muzikalno izobrazbo v čim višji meri. Upamo, da bodo to tudi dosegli, saj dobre volje je obilo. V fizikulturi prednjači nogomet, toda tudi v košarki beležijo že prve uspehe. V telovadbi je posebno pridna ženska mladina, ki je že parkrat z uspehom nastopila ter se pripravlja za večjo telovadno akademijo, ki bo v mesecu juliju. Čeravno ni čas najbolj primeren za študiranje težkih iger, vendar je dramatični odsek naštudiral Finžgarjevo: »Naša kri«, zgodovinsko igro iz 18. stoletja. Jutri bodo mladi mirenski igralci prvič nastopili s to ljudsko igro ter jo ponovili na dan Sv. Petra in Pavla.

Vzporedno z društvenim splošnim udejstvovanjem izkazuje domača knjižnica lep napredek. Tedensko se izposodi po 20 knjig, večjih pa tudi več. Lahko bi se to šte-

vilo še povečalo, saj ima društvena knjižnica mnogo dobrega in zabavnega čtiva. Nadejamo se, da bomo v prihodnjih mesecih dvignili vse panoge fizikulture in kulture na splošno ter da bo naše drugo poročilo še popolnejše in živahnije. Zaenkrat: le tako naprej in vedno boljše!

OZELJAN

Izlet na Vodice

Pretekli teden smo skupno z vaščani iz Sv. Mihaela ter pionirji in godbo iz Šempasa priredili izlet na Vodice, ki je nad našo vasjo. Tam smo priredili majhno, a pristrčno proslavo na one slavne dni, ko so prvi primorski borec nastopili proti nacističnemu sovražniku. Tov. Sonja Kemperle je nagovorila zbrane izletnike ter obudila spomin na našo štiriletno borbo, ko so se po teh krajih zbirali naši zavezni fantje in moške proti grabežljivemu okupatorju. Poudarila je važnost in pomen petletnega načrta ter pozvala zbrane izletnike kakor tudi vse ostale, da se najlepše oddolžijo spominu padlih junakov, če pristopijo k delu za obnovo domovine.

Godba iz Šempasa je zaigrala vse one pesmi, ki so nekoč spremljale naše partizane v boju z nacističisti. Pionirka Vera je z občutkom podala Kajuhovo »Kje si mati,« nakar je godba ponovno zaigrala nekaj primernih glasbenih kosov. Ko so izletniki zapuščali Vodice, so bili še bolj trdni v veri, da bodo z lastnimi silami prispevali, da se bodo rane štiriletno vojne zacelile in da bo zgrajena nova domovina čimprej dokončana.

SELO NA VIPAVSKEM

Pogreb zaslužnega borca in odkritje spom. plošče

Kakor smo že pisali, se bo jutri vršil prekop in prenos zemeljskih ostankov junaškega borca in zaslužnega organizatorja OF Ivana Kosovela iz Sela na Vipavskem.

Žalne svečanosti se bodo pričele ob 9. uri zjutraj.

AJDOVŠČINA

Na mnoga leta!

V Ajdovščini sta se poročila 7. t. m. major dr. Gala Aleksander in Ada Čehovino-va iz Gor. Branice. Dr. Gala nam je dobro znan še iz časa partizanske borbe pod imenom »doktor Peter«. Že prva leta partizanskega gibanja je prišel na primorska

šla, kjer je pomagal našim borcem, organiziral sanitetno službo ter zdravil civilno prebivalstvo.

Mlademu paru izrekamo naše najtoplejše čestitke!

KOSTANJEVICA NA KRASI

Naši zgledni pionirji

Preteklo nedeljo nas je igrala skupina naših najmlajših razveselila z lepo otroško prireditvijo. Številni vaščani in okoličani so z vidnim zanimanjem sledili raznim igrarim in deklamacijam svojih otrok ter jih nagradili z zasluženim odobravanjem. Toda ta nastop ni prvi; mladi in agilni pionirji so že lansko leto imeli svojo prvo prireditev, ki je vsem domačinom še v dobrem spominu. Gostovali so še v Solkanu in na Peči pri Gorici, kjer so bili lepo sprejeti in želi obilo pohvale.

KANAL OB SOČI

Kupčija s češnjami, ki je ni

Naši kmetje se še dobro spominjajo nedavnih časov, ko so vse pridelke dobro vnovčili in ni bilo potrebno iskati ne kupcev ne oddajnih trgov. Vsled priključitve, ki se še nadalje vleče, je večina posestnikov uporabila letošnji pridelek češenj za žganjekuh. Kako vse drugače bi bilo, če bi ne imeli zaprek in bi že letos lahko izvažali češnje v cono B, kjer so cene stalne in se češnje plačujejo po 30 lir za kg, medtem, ko je bila cena na goriškem trgu od 15 do 25 lir za kg.

Gospodarji Soške doline so bili prisiljeni najti izhod za letošnje češnje; kajti drugače bi se sadje pokvarilo. Sadjereja in živinoreja sta glavni vir gospodarstva blagostanja naših ljudi. Zato prebivalci pričakujejo, da se vendar enkrat izvrši razmejitev, da si krivična, samo da bodo lahko uredili in usmerili oddajo sadja na trge, ki jih bodo zadovoljili.

Poroka

Pretekli teden sta se poročila naša zaslužna aktivista tov. Janko Kralj in tov. Ida Štrukelj. Mlademu paru, ki je skozi leta zgledno deloval in se boril za naše pravice in svobodo, želimo zdravja in koš sreče!

IDRIJA PRI BAČI

Pionirski dan

Dne 8. junija so se naši pionirji že na vse zgodaj odpravili proti Tolmini, kjer so bili lepo sprejeti ter so skupno z ostalimi pionirji izvajali predpisane vaje, kar je številno občinstvo sprejelo z viharim odobravanjem. Veseli in zadovoljni so se pionirji vračali proti domu, še bolj pripravljeni za nadaljnje uče-

nje in delo z geslom »Vse za Tita — za domovino!«

Hvaležni so tov. učitelju in tov. Mariji za učenje in za priprave, ki so jih imeli z njimi ter obljublajo, da se hočejo v nadalje vedno bolj izkazati. Istotako so hvaležni krajevni odboru OF za vso skrb in zaslombo, ki jim jo je nudil.

DREŽNICA

Oglašamo se

Naša vas leži pod sivim Krnom. Odrezana je kar dvakrat od cone A. Težko se preživlja, a vendar vztraja in upa, da bo kmalu zasijal dan, ko bo za vedno združena z materjo Jugoslavijo. Drežničani so tesno povezani z ostalimi prebivalci cone B. Množične organizacije dobro delujejo, pred vsemi pa je AFŽ, ki je zbrala v »Tednu matere in otroka« 5000 lir v ta namen. Za zaključek tedna so naše žene napravile izlet v partizansko bolnico »Frana« Živo so izletnice občutile veličastno borbo naših partizanov; na lastne oči so se prepričale o požrtvovalnosti naših borcev in o nadloveskem delu, ki so ga izvedli naši zdravniki in vse pomožno sanitetno osebje v tistih strašnih dneh, ko je okupator zavezoval naše borce na življenje in smrt.

Vzglede žene so se vračale polne vere in upanja v nove čase, ki so pred nami. Sklenile so, da bodo podvojile svoje moči in s svoje strani doprinesle največji delež za srečo domovine Jugoslavije.

BOVEC

Napoved tekmovanja

Mladinski fizikulturni odbor iz Boveca napoveduje tekmovanje vsem vasem bivšega bovškega okraja ter Kobari-ridu.

Tekmovanje s Kobaridom obsega sledeče panoge:

- 1) Kateri fizikulturni odbor bo pritegnil največ mladine (z ozirom na število mladincev).
- 2) Katera vas bo imenovala največ tekmovalcev za fizikulturni znak ZREN (%).
- 3) Katera vas bo dosegla najvidnejše uspehe v panogah fizikulture.
- 4) Katera vas si bo nabavila največ športnega materiala.
- 5) Katera vas si bo zgradila ali popravila igrišče.
- 6) Kateri fizikulturni odbor bo napravil največ udarniških ur.

Fizikulturni odbor iz Boveca se obveže, da si nabavi v teku dveh mesecev sledeči material:

- 1) Opremo za nogometno moštvo.
- 2) Odbojko.
- 3) Namizni tenis.
- 4) Disk in kopje.

5) Po možnosti opremo za tenis in košarko.

29. junija bo proglašena udarniška nedelja za zgraditev igrišča. Za konec tekmovanja bo organiziral fizikulturni odbor lahkoatletsko tekmovanje med Bovecem in Kobaridom. Najboljša vas se bo nagradila s primernim pokalom.

Bivši bovški okraj, ki je sedaj sestavljen del tolminskega okraja, je v nedeljo 15. t. m. otvoril dvomesečno tekmovanje. Po vseh vaseh so se ustanovile tekmovalne komisije in izdelali so se tudi drobni načrti. Več vasi si je napovedalo tekmovanje med seboj. V tem prednjači vas Žaga, ki je napovedala tekmovanje.

Za Slovensko sirotišče v Gorici so darovali

Neimenovani trgovci iz Gorce 1000 lir; F. Simčič, zidarski podjetnik z družino 1000 lir; žene zapadnega kvarta Gorice 8000 lir; na shodu »Skalnica« darovale društvenice 160 lir; gospa Rudolfa Vidmar 500 lir; msgr. dr. Brumat 500 lir; Ludvik Lukežič 1000 lir; Kristijan Bavdaž, 100 lir; Zveza slovenskih žen poleg raznovrstnega blaga, živil, posode, obleke itd. še 87.261 lir.

Vsem prav lepa hvala! Sirotišče vstaja resnično iz groba, ki so mu ga bili nasprotniki zasodili.

Počitniške kolonije za otroke

v novem goriškem okraju

V letošnji sezoni počitniških kolonij bo goriški okraj vzdrževal sedem otroških kolonij in Dečji dom v Kojskem. Na letovanje in okrepitev bo poslanih 1000 otrok iz raznih krajev Primorske. Polovica najšibkejših in pomoči najbolj potrebnih otrok bo poslanih k morju. Enako število otrok iz tržaškega okrožja pa bo obiskalo naše planinske kraje.

V tolminskem okraju bodo organizirali počitniške kolonije v Petrovem Brdu in sicer za 100 otrok. Tudi ostali okraji se pripravljajo za sprejem gotovega števila otrok. Kakor se vidi, skuša vsak okraj doprinesiti svoj delež za čim uspešnejšo kampanjo počitniških kolonij.

ČITALNICA na goriškem

Travniku vam nudi raznovrstno časopisje in revije — V knjižnici pa dobite veliko izbiro zanimivih domačih knjig

Zlata Vipavska dolina! Ko te avto potegne preko Razdrtega in se prične spuščati po rajdah na južnem pobočju Nanosa proti St. Vidu, ti zaveje nasproti toplejši veter, sonce sije prijazno in zelenje je bolj živo. Počasi se odpre pogled na dolino: sploščka so še hoste, pozneje že njive, vinogradi in med njimi kot igračke sive vasi. In če je človek prvič v Vipavski dolini, o kateri je vedno slišal, da je obližljiva dežela sadja, vina in kostanjev, se začudi — v daljavi zagleda gorski masiv, ki se impozantno dviga nad Ajdovščino in je na prvi pogled podoben Stolu v Karavankah. To je Caven. S severovzhoda zapira dolino dobrih 10 km dolga strma stena, ki predstavlja južni rob visoke, hribovite in večinoma poraščene planote, kateri domačini pravijo Gora. Razteza se od Cavena do Cola; po njenih jugovzhodnih obronkih se vije iz Ajdovščine (103 m nad morjem) široka cesta, ki se vzpenja na Col (612 m) in se nato prevesi proti Črnuemu vrhu in Idriji. Col je majhna, v zadnji vojni hudo prizadeta vasica s prijazno, močno poškodovano cerkvico. Tukaj stoji še danes starinski stolp, ki je nekoč zapiral prehod s severa v Vipavsko dolino in kjer so vipavski grofje pobirali colnino. S colskih

rajd je nepozaben pogled v dolino in na širok hrbet Nanosa, ki se slikovito dviga proti značilnemu vrhu (Pleši 1261 m) in z navpičnimi stenami pada v Vipavsko dolino. Gore, ki s severa in severozapada zapirajo dolino, dajejo pokrajini pravo alpsko obeležje in so presenetljivo nasprotje gričevju, ki z juga obrobja dolino. Položni nekoliko poraščeni hribočki s prijaznimi vasicami na svojih obronkih se vrtijo prav do Gorice. Prepletajo jih vinogradi, kostanji rastejo tam in smokve. Ob njih vzhodju pa se vije temna, zamišljena Vipava.

Danes je središče Vipavske doline Ajdovščina. Kot spraznena jata golobov se stisnile sive hiše ob potok Lokavšček in rečico Hubelj. Lokavšček izvira visoko gori v kotu med Cavenom in Goro in je tipičen hudournik, ki ob deževju silovito naraste, da izpodieda in izgreminja svojo strugo, a v suhem vremenu miroljubno šumlja med travniki in se pri stari papirnici izliva v Hubelj. Hubelj pa je reka zase. Globoko pod hribi nekje se zbira njegova voda in severno od Ajdovščine iz žive stene bruhna na dan. Moderna tehnika je silo te vode izrabila v svoje namene, zapela z betonskimi zgradbami številne izvire in speljala del vode

Dr. Leon Baebler:

Okrog Čavna in Goljakov (Sprehodi po gorah nad Vipavsko dolino)

izpod vzhodja Gore po železnih ceveh do električne centrale v dolini. Ob suhem vremenu je Hubelj ponižna in nepomembna rečica, ki je nekoč delila primorsko Ajdovščino na svojem desnem bregu od kranjskih Šturij na levem bregu in ki se blizu Ustj izliva v Vipavo. Po dežju pa vsa oživi. Iz neštetič spranj in razpok bruhna voda pri izviru iz stene, divje buči, se peni in zaganja v umetne pregrade, v katere jo je vklestil človek. Vsa voda, kar je ne zaježajo cevi, se z divjim hruščem spušča po strmi, globoko izjedeni skalnati strugi v neštetič majhnih slapih mimo zapuščenih in poruščenih Fužin v dolino. In ta struga s svojo živo vodo pod romantično steno je eno najlepših mest v bližnji okolici Ajdovščine.

Se enega sprehoda ne smem pozabiti. Četrt ure hoda od Ajdovščine se med Lokavščkom in Hubljem v strmih pobočjih dviga ka-

kih 100 m visoki Skolj, valovit gol hrbet, ki nad vasjo Gorenje preha v Goro. To je značilen kraški svet. Ob njegovem južnem pobočju se je pod strmimi skalami stisnilo nekoliko hiš, Gradišče. Vsa ta hrbet je sorazmerno majhen, v pot uri ga človek prepešači od Gradišča do Gorenja, a s tega razoranega skalnatega grebena, ki ga le tu pa tam poživlja skupina borov in grmičevje med kamnitimi pregradami, je pogled na Caven, Goro, Nanos in dolino nepopisen. Posebno jese- ni ob sončnem zahodu. Toliko pisanih barv na tako majhnem kosku sveta še nisem videl nikjer. Grmičevje, ki mu domačini pravijo rij in ga je vsa Gora polna, je dobilo svojo jesensko barvo in žari v vseh niansah od ognjene do temnordeče. Tako je, kot da bi vsa Gora gorela. V dolini so hlasti ob tem času še zeleni, topoli so rume- ni, skupine borov ob colskih rajdah so temnozeleni, skoro črne, vino-

gradi pa imajo barvo beneškega zlata. Nebo nad Gorico ugaša v vseh odtenuh od svetle mehkoze- lene barve do škrlata. Takrat dobi Nanos svojo posebno svetlobo. Gora je lahko nadahnjena z vijoličasto barvo in Caven ima nekaj mračnega in težkega. Noben čopič ne bi mogel podati te harmonije barv- nih nians, človeka kar stisne v sru- — preveč lepote zajame en sam pogled...

Sredi septembra sem se odpravil na Caven. Pravili so mi, da je to dolga in naporna tura. Komaj se je zdaniilo, sem jo mahnil iz Ajdovščine skozi vasi Lokavec in Slogarji proti Predmeji. Iz Lokav- ca se proti Predmeji dviga krasno izpeljana avtomobilska cesta, ki niti v tehničnem niti v estetskem pogledu ne zaostaja za znanimi cestami v Dolomiti. Njen zadnji del je vsekan v pobočje Čavna in pelje skoz nekaj kratkih predorov in čez vratolomen most na Predmejo. V komaj minuli vojni je bilo to že osvobojeno ozemlje in okupator je v svojih razbojniških pohodih na Trnovsko planoto vas Predmejo popolnoma požgal. Tu je bil krasen hotel za letoviščarje, saj leži Predmeja s svojimi 850 m nad- morske višine tik za strmim robom gore sredi čudovite pokrajine na robu Trnovskega gozda. Od Cola

se vije čez vso planoto do Pred- meje avtomobilska cesta, ki vodi dalje proti Cepovanu in globoko v gozdove proti Krnici.

V dveh urah sem, po raznih bližnjicah ali, kot pravijo domačini, »krajšnicah« prišel na Predmejo. Tu sem zavl na levo v poraščeno pobočje Čavna, šel po strmi stezi in naletel na staro vozno pot, ki vodi v velikem ovinku s Predmeje na Caven. Sel sem po njej, a gozd in megla, ki je trdovratno ovijala teme Čavna, sta mi zastirala pogled. V dobri uri sem bil tik pod vrhom gore pri dveh lovskih kočah, ki pa sta danes na pol porušeni. Nemci so ju iz doline obstreljevali s topovi, ker sta bili važni postajanki partizanov.

Caven je ogromna gmota, ki se sprva položno, nato pa v strmih, razozanih skalnatih rebrih in stena- nah impozantno dviga nad Vipav- sko dolino. Če ga človek gleda iz doline, bi mislil, da je to greben, v resnici pa je le južni rob preko 300 km kvadratov razsežne in 900 do 1200 m visoke Trnovske pla- note, katere vzhodni del pokriva nepregledni Trnovski gozd. Tik za robom se prične hosta in le južno pobočje, ki pada navpično v Vi- pavsko dolino, je golo. Modrasovec (1305 m) in »Veliki rob (1237 m) (Nadaljevanje na 4. strani)

Preobširna govorica

V srečnih šolskih letih smo se neznansko zabavali z latovščino, ki nam je stavke daljšala za polovico. Namesto: »Trava je suha« smo govorili: »Trapavapa jepe supuhapa«. Hitro govorjenje je delalo tak pomenek neposvečenim docela nerazumljiv. To je bil za nas prav poseben užitek.

V goriški okolici je lepa slovenska vas, ki si drugače daljša svoje pomenke, za polovico in tudi za več. Pomešaj se po maši med vaščane na trgu in čuješ: »Porkodijo, kakšna predga! Porkodijo, ta oštja ne zna p'vedat, porkodijo, nč družiga, dijporko. To, porkodijo, smo slišali, oštja, že trkaj botov, porkodijo, dijboubuh«. Pomudiš se pri balin-carjih, ki se razvneajo: »Di-joporko, udari tu oštjo od bale, porkodijo! Ma p'glaj, porkodijo, kaj si slep, dijporko? Ne vidiš, porkodijo, kje je ta oštja od balina, porkodijo? Kratka, dijporko!« Pivci v kotu podirajo mizo z »moro«: »Porkodijo — šest! Diš! Porkodijo — vot! Doj! Oštja, kakú si vrgu? Nuf, porkodijo! Vrži prou — dijporko! Sink, sink, sink — porkodijo!«

Kamorkoli kreneš, povsod isto poudarjanje in podčrtavanje. Najkrepkeje med možmi srednjih let in med fanti. Pa tudi šolski otroci po cestah ne zaostajajo. Najmanj takih okrasov vpletajo ženske, dasi naletiš tudi med njimi na nekaj odločnih pristašinj takega širjenja.

Vaščani so zavedni Slovenci in so ponosni na svoje slovenstvo. Gorje, če bi jim kdo očital, da so »bštardi« ali na pol »zbštrdirani«. Mussolini je moral biti drugačnega mnenja kakor oni sami, ker jim je začel pošiljati laške družine v vas in je upal, da nadomestijo polagoma tudi vse druge svoje besede z njegovimi. Pomnožili so svoje okraske s »porkamadona«, z »dijokane« in še s tem in onim. S tem bogastvom so odšli v gozdove in krepko pomagali partizanom. Po osvoboditvi so se z vso dušo oklenili starih izročil in priljubljenih tujih ocvirkov.

Razmejitevna komisija je morala o tem kaj doznati. Prisodila jih je stari domovini takega podčrtavanja. Niso pomagale ne spomenice ne resolucije, ki so dokazovale, da so čistokrvni Jugoslovani, da so prelivali kri za Jugoslavijo in se hočejo za vse večne čase otresti Italije. Živahna govorica, vsa natrpana z ocvrkami »porkodijo, oštja, porkamadona, dijporko, dijkane« itd. itd. je komisijo najbrže prepričala, da so ti ljudje Lah, in jih je pustila tam, kamor po teh dišečih rožicah najlepše spadajo.

»Porkodijo«, se je nato raz-

vnel domačin, »nis'n mona, dijporko, de bi gladeu, porkamadona, tu oštjo od laške mižerje, dijkán! Rejši gran po sveti, porkodijo! Ne, porkamadona, ne b'n s temi oštjami vk'p, dijporko! Nis'n L'h. porkodijo!«

Človeku, ki te naše ljudi gleda in posluša, se neznansko smilijo. Na njih prav jasno vidi, kakšno mračnjava in nazadnjaštvo jim je v dolgih letih suženjstva vcepila Italija. Zavedajo se svojega izvoru in si želijo odrešitve izpod gonobečega jarma, njih zavest pa je še napol omamljena, da ne čutijo, kako s takimi ocvrkami sami sebe smešijo, ponižujejo in ugonablajo. V mestu opozarjajo italijanski napisi, da grdo govorjenje ponižuje človeka. Koliko bolj ponižuje grdo laško govorjenje slovenskega človeka!

Človeška govorica je znamenje duha in razuma. Pri takih ljudeh pa so njih ocvirki znak duhovnega uboštva, omejenosti in posurovelosti. Grde besede so včasih potrebne za grde reči. Če pa se grdo govorjenje tako razpase, kakor se je v tisti goriški vasi, da ga ni več stavka in je ni več rečenice, ki bi je ne oblatili z gnusnimi tujimi pritklinami, tedaj je to kužna bolezen, ki bi jo bilo treba vsekakor zajezi, omejiti in polagoma ozdraviti.

Zaman se bodo taki vaščani potovali za narodno odrešitve, če bodo s svojim govorom sproti dokazovali, da je vsaka druga beseda v njihovem pomenku nepotrebna tuja spaka. Nobena komisija jim ne bo nikdar verjela, da niso Lah. Njih lastni rojaki se bodo takih bratov sramovali.

Pomoč ni nemogoča in je nujna. Če začno vaščani tiste ogabne tuje ocvirke sami opuščati, jim bo najhitreje pomagano.

Dr. A. B.

Kulturne beležke

V ponedeljek zvečer je Slovensko narodno gledališče v Trstu podalo pretresljivo dramo švicarskega pisatelja Johana Knittla »Via Mala«. Obenem je bila to proslava 25-letnice odrskega udejstvovanja Milana Košiča, ki je igro tudi režiral.

Tržaško občinstvo je napolnilo dvorano »Nazionale« do zadnjega kotička. Med odličnimi gosti je bilo opaziti švicarskega konzula g. Bonzaniga, bivšega predsednika PNOO in pisatelja Franceta Bevka, več italijanskih kulturnih delavcev in novinarjev, zavežniške vojaške osebnosti ter številne predstavn-

ke slovenskih prosvetnih ustanov.

Slavljenec je bil deležen burnih ovacij. Ob koncu predstave so se zbrali okrog Milana Košiča njegovi prijatelji in stanovski tovariši, kakor tudi zastopniki naših prosvetnih društev, kateri so jubilatnu prisrčno čestitali.

Predvajanje je bilo odlično. Večer bo ostal vsem obiskovalcem v neizbrisnem spominu. Razgrajanje in napadi tržaških šovinistov na posamezne skupine pa niso mogli zasenčiti prekrasnega vtisa, ki ga je prireditelj pustila pri obiskovalcih.

V zadnjem času se opaža v Franciji veliko zanimanje za ruske knjige. Pred kratkim so izdali naslednje ruske knjige: Simonova »Od Črnege do Barentsovega morja«, Vere Inber »Leningrajski dnevnik«, Gora »Hiša na Mokovskij«, Erenburga »Usoda kapitana Vokova«, Gladkova »Prisega« in Jemeljanove »Kirurg«.

Po daljšem presledku je 3. junija koncertiral v Ljubljani tenorist Anton Dermota. Pri klavirju ga je spremljal pianist Anton Trost. Spored je vseboval štiri vsebinsko se med seboj dopolnjuječe in zaokrožene dele, od katerih je prvi del obsegal Mozartovo arijo Tamina iz opere »Carobna piščala«, Gluckovo »O del mio dolce amor« in pesem Pergolesija Nina; drugi del je bil posvečen slovenski pesmi iz časa okupacije in narodno osvobodilne borbe. V tretjem delu so sledile klasične ruske pesmi, dela Rimskega-Korsakova, Grieginova in Rahmani-nova. Koncert so zaključile arije iz Donizettijeve opere »Ljubavni napoj«, Massenetove »Manon«, Čajkovskega »Evgenij Onegin« in Forsterjeve »Gorenjski slavček«.

7. junija je tenorist Anton Dermota z velikim uspehom gostoval kot Alfred v Verdijevi operi »Traviata«.

Znani filmski igralec Charles Chaplin, znan po svojem zadnjem filmu »Veliki diktator«, je izdelal nov film »Monsieur Verdoux« ali »Komedija zločinov«. Kritiki so glede vrednosti filma različnih mnenj. Na vsak na-

čin so si edini v tem, da je film senzacionalen. Prav gotovo ga bo del občinstva sprejel z navdušenjem, drugi pa bodo — ogorčeno protestirali.

Bolgarsko društvo »Oreševstven front« v Zagrebu je za enaindesetdesetletnico pesnika — revolucionarja Hrista Boteva izdalo poseben list s pesmimi samega Boteva in članki nekaterih znanih bolgarskih znanstvenikov.

V Berlinu igrajo dramo »Talcu«, ki jo je spisal Rudolf Leonhard, profašistični pisatelj in sodelavec V. v. Ossietzkega, Nobelovega nagajenca, ki je končal v nacističnem taborišču.

Mesto Leipzig je bilo vedno središče nemškega knjigotrštva. Od dveh milijonov knjig izpred vojne je kljub požarom in bombardiranjem ostalo še 1.630.000.

Tržaški in goriški fizikulturniki v prestolnici Jugoslavije

Fizikulturniki iz Trsta in goriškega okraja so ves teden pridno telovadili in pokazali v izvajanju vaj lepe uspehe. Njihov nastop na ljubljanskem festivalu 12. junija je to najlepše dokazal. Festivalu so prisostvovali skoro vsi člani vlade s tov. predsednikom. Miho Marinkom na čelu. Ljubljansko občinstvo je primorske telovadce burno pozdravljalo.

Naslednji dan so odpotovali v Beograd. V sredo dopoldne so imeli na beograjskem stadionu CDJA prve vaje, ki so prav dobro uspeli. Beograščani so naše fizikulturnike prisrčno sprejeli.

Fizikulturniki iz vseh republik Jugoslavije so že prispeili v prestolnico države, kjer se pridno vadijo za veliki fizikulturni zlet, ki se bo vršil v nedeljo 22. t. m.

Za Davisov pokal

V ponedeljek sta jugoslovanska igralca odigrala poslednje partije v tenisu proti Južni Afriki. Igra se je vršila na stadionu »Dinama«, ki ga je napolnilo 6000 gledalcev.

Jugoslavija se je plasirala v finale evropske cone Davisovega pokala z rezultatom 3:2. Sedaj se bo Jugoslavija v finalu srečala s Čehoslovakijo.

Turneja zagrebškega »Dinamo«

Zagrebško nogometno moštvo je pred dnevi odpotovalo na turnejo v Francijo in je v nedeljo 15. t. m. odigralo prvo tekmo z moštvom »Olympique« iz Marseille-a, katerega je premagalo z rezultatom 6:0. Enajstotica »Dinama« je s svojo tehnično dovršeno in enotno igro navdušila francosko občinstvo.

»Giro d'Italia«

Kolesarska dirka okrog Italije, ki je znana pod imenom »Giro d'Italia«, se je zaključila v nedeljo v Milanu. Zmagal je znani kolesarski prvak Fausto Coppi, drugi je bil Bartali.

Darovi in prispevki

Iz Vipolže smo prejeli: Prosvetno društvo in pionirji so darovali od izkupička prireditve z dne 26. maja Dijaški matiči 2000 lir, za progo Samac - Sarajevo pa 1300 lir.

Ob priliki poroke tov. Jakončič Milana in Jakončič Bogomile so nabrali med svati 2755 lir. Znesek bo služil za postavitve spomenika padlim vaščanom.

Vsem srčna hvala!

Novi človek

Odkar Kolumb odkril je novi svet, ljudi odvažajo stari vsakojake, izgnance, kaznjence in siro-make in pustolovce tja že več sto let.

Prekrasno gre tam novi človek v cvet: nazaj se vozi prek velike mla-ke na ladjah in letalih skoz oblake in vrača za izgon — posip, razmet.

Z ljudmi in z blagom »svobodno« trguje, prevažajo gume, nafto, petrolej, meso v kositru; vsako uro huje

v »svobode« senci se peha na prejš, iz žuljev gladojočih pridno ku-je v pohlepu kapitalov si brez mej. — d —

OTVORITEV KOČE NA ČAVNU

Slov. planinsko društvo v Gorici priredi — ob priliki otvoritve nove koče — v nedeljo 22. t. m. izlet na ČAVEN. Odhod s kamionom s KATARI-NIJEVEGA trga ob 6.30 uri do Krnice, nato peš na vrh Čavna. Povratek okrog 21. ure. Prevoznina za člane-mladince L. 150.—, nečlane-mladince L. 180.—, člani L. 180.—, nečlani L. 220.—.

Ker smo imeli ponekod, pri prehodu Morganove črte sitnosti, prosimo člane, da si oskrbijo fotografijo na osebno izkaznico izdano od ZVU.

Cene na živilskem trgu v Gorici

z dne 18. junija 1947.

Živila	Cene na debelo za kg	Cene na drobno za kg
Črmpir	40.—	44—50
Grah	140.—	160—180
Solata	15.—	25—30
Bucke	25.—	30.—
Jedilna pesa	28.—	40.—
Kumarice	50.—	74—80
Cebula	32.—	40—44
Stručji fižol	130—140	170—180
Radič	30.—	50—80
Paradižniki	120.—	130—150
Spinača	—	80.—
Cvečica	—	—
Pomaranče	200.—	260—300
Češnjice	30—45	40—50
Breskve	70—110	112—120
Marelice	180.—	210.—
Hruške	80	100.—
Grozde	60.—	40.—
Limone	70.—	80.—
Jajca	28—30	34.—

IZHAJA ENKRAT NA TEDEN
Urednik: J. KRISTIČAN BAVDAZ
Za list odgovarja ALOJZ BUDIN
Uredništvo in uprava: Gorica, Rooseveltov korzo 33-II, tel. 749. Tisk Zdravne tiskarne v Trstu - Tiskarno z dovoljenjem AIS-a

NAŠE FIZIKULTURNICE V BEOGRADU

(Nadaljevanje s 3. strani)

so trije markantni vrhovi Čavna. Tik pod lovskimi kočami se dviga Modrasovec, čigar vrh je zaraščen in ne nudi posebnega razgleda. Ob času okupatorjevih hajk so njegove hoste nudile zavetje prebivalstvu pred besom sovražnika. Pod vrhom Modrasovca se še danes vidi med skalami izgrajene boje postojanke, razpadle nosilnice za ranjence in pločevina — zgornje priče junaškega odpora slovenskega ljudstva proti okupatorju. Bi jo ne nepopisno junštvo v tej višini vztrajati sredi zime in kljubovati kraški burji in navalom vsiljivcev.

Z Modrasovca sem jo po zapuščeni kolovozu ubral proti Krnici. Povsod sama nepregledna hosta, bolj ali manj izraziti zaraščeni vrhovi in grobna tišina. Med tem se je dvignil veter, včasih je za trenutek skozi meglo predrla sonce, jaz pa sem se vrnil na rob, da ne bi zamudil razgleda v dolino. Imel sem srečo. Veter je razgalil meglo, ki so ovijale gornji del Čavna. Spustil sem se na greben pod vrhnišni senožeti, ki mu pravijo Mala Gora, in vasa ajdovska ravnina. Gora in Nanos so ležali pred menoj kot na dlani. Dolgo sem sedel in strmel na sive vasi, po-

sejane po prijaznih obronkih gričev, na bele ceste, ki preprežajo dolino in središče te nepozabne slike, na zaslanjeno Ajdovščino.

S Čavna sem se vrnil na Predmejo in nato čez senožeti naravnost v Lokavec in Ajdovščino. Stirenajst dni sem hrepenel misliti na te hribe in samo čakal prilike, da jih spet obiščem.

Po prvem jesenskem deževju se je, kot pravijo Ajdovci, »vremenilo«. Zrak je bil prozoren in čist in v nedeljo, dva tedna po mojem prvem zletu, sva jo s tovarišem mahnila spet proti Čavnu. A tokrat sva jo ubrala kar po svoje. S prvim svitom sva bila že v Lokavcu in šla mimo stare cerkve naravnost po kolovozih in stezicah proti širokemu gorskemu hrbtu, ki se strmo dviga iz senožeti. Bilo je krasno zgodnjejesensko jutro in hitro sva se vzpenjala. Skozi zaraščene globeli, čez livade in pašnike sva prišla na zadnje travnike, iz katerih se Čaven dviga v razoranih skalnatih rebreh. Tu sva se ozrla. Sonce se je že dvignilo iznad Cola in obhajalo dolino, le strma stena Gore je bila še v senci. V svežem jutru se je pred nama odpiral pogled na gričevje, ki z jugozahoda in juga oklepa Vipavsko dolino. A oko se ni ustavilo tu. Tam da-

leč za vsemi temi griči in grički se je razpenjala tenka, komaj razločna ravna črta, ki je sekala horizont — morje. In pogled na naš sinji Jadran naju je potem spremljal ves dan. Ko sva se dvigala po strmi, vijugasti stezi proti grebenu Male gore, nama je sicer razdrapan hrbet na najini levi zapiral ta pogled. Ko pa sva prišla preko grebena na travnike pod lovskima kočama, se je slika razširila, ves tržaški zaliv je ležal pred nama; na levi ga je mejila obala Istre, na desni pa Tržič, izliv Soče, lagune in na dolgem, komaj zaznavnem pomolu nekaj temnih pik — Gradež.

Pogled na morje je edinstven. Človek se zagleda v tisto mirno prelivanje barv na morski gladini, ki tam daleč nekje, v komaj sluteni črti prehaja v nebo. Trst in njegovo najbližje okolico zakriva vmesno hribovje, v Tržiču pa se razločno vidi ladjedelnice in pri izlivu Soče je morje svetlosinje.

Sedel bi in gledal, da bi si za vedno vtisnil v spomin to nepozabno sliko. A dolga pot je bila še pred nama. V naglici sva obiskala Modrasovec — kup naloženega kamenja sredi goščave — nato pa sva šla od lovskih koč po stezicah skozi redke gozdičke in

preko livad kar po robu proti Kuelju, čigar stožčasti vrh se je vso pot dvigal pred nama. To je čudovit sprehod. Zadnje cvetke kima mo med planinsko travo, na levi je pravi kraški svet, na desni pa se razprostirajo nepregledni gozdovi. Med skalami pod Kueljem sva obletela na drobne planike, ki so že odcvetele, a pod vrhom in zahodni strani jih je vse polno in še dalje večje so. Čaven je s svojo bujno floro pravi botanični vrt in spomladaj so njegovi travniki polni narcis, ponekod raste tudi avrikelj. Odrtnal sem si nekaj planik za spomin na tiste srečne ure; bog ve, kdaj bom imel spet priliko, obiskati te čudovite kraje.

Od lovskih koč do Kuelja je po grebenu s'abo uro hoda in s Kuelja je krasen razgled v dolino, na morje, Juljske, Karnske Alpe in Dolomite. Le pogled proti Gorici zapira Veliki rob, najzahodnejši vrh Čavna. In ker je bila ura komaj poldna, sva jo s tovarišem ubrala naprej. Spustila sva se po zapadnem pobočju Kuelja na pot, ki vodi iz doline v ostrih ovinkih na goro in potlej daleč v gozdove. Sva sva po tej razdrapani cesti, kmalu pa sva zavila na levo v poraščen breg, prišla preko jas in livad pod skalnat greben, ga prekoračila in bila v nekaj minutah

tik nad dolino, na Velikem robu.

Mnogo sem hodil po domačin in tujih gorah, a takega razgleda kot ta dan z Velikega roba še nisem videl. Tik za nama so šumeli gozdovi in prve skupine dreves so začele rjaveti in rumeneti. Pred nama se je v širokem loku razprostiralo morje od Istre do Gradeža in se med lagunami v popoldanskem soncu svetlikale kot srebro. Na desni se je s Svete gore belila cerkev tako blizu, da bi človek kar z roko iztegnil do nje, za njo pa je rjavil široki hrbet Sabotina. Od Soke kana da je je v vsem toku razločno vidna svetlomodra struga Soče, ki v širokem loku objema ta lepi kosček sveta in nekje za Tržičem s svojo zelenkastomodro vodno barvo temno morskost gladino. Gorica, Gradišče, nešteto vasi in vasic leži ob njenem toku, daleč na vzhodu pa se kakor privid svetlikajo bele pike — Cervinjan. Vso to sliko obrobja v daljavi dolga veriga nazobčanih gor. To so Dolomiti, Karnske in Juljske Alpe.

Človek gleda in pozabi, da je že davno minilo popoldne, da je lačen, da je postalo hladno, ker čez greben piha mrzel veter, in da je še dolga pot do doma. Saj sva s tovarišem prav nad Crničami in visoko nad dolino. Tu je tak blagodejen mir, da slišiš utripanje last-

nega srca, ki bje s podvojeno silo, kot bi se zavedalo, da bo tudi edinstveni dan skoro minil in da bodo današnja doživljaja ostala med skritimi gubami srca le kot topli, nepozabni spomini.

Ura je šla že na četrto in treba bilo misliti na povratek. Se zadnji pogled na to neizmerno bogastvo lepote, nato pa sva še s tovarišem vrnila na cesto, ki vstrmih vijugah vodi iz globin Trnovskega gozda pod vrhom Kuelja proti Crničam. Na prvem ovinku sva jo zapustila in mahnila kar na slepo srečo naravnost v dolino, dokler nisva naletela na ozko stezo, ki visoko pod robom prečka vse pobočje Kuelja in ki naju je pripeljala prav pod Malo goro. Bila je čudovita pot. Skozi grmičevje in hosto, čez melišča, grape in hudournike se ta steza nevarno vije okoli razoranih reber in pomolov ter pripelje prav na senožeti nad Lokavcem. Poznam poti, ki so tako zanimive in kratkočasne, da človeka nikoli ne utrudijo, in ta je ena izmed njih.

Mračilo se je že, ko sva preko grap in livad prišla v Lokavec. Kmetje so napajali živino, pred nama so v daljavi zagorele prve luči, za nama pa so visoko nad dolino temneli ostri obrisi grmade Čavna.